

Nummerpresentation när myndigheter kontaktas per telefon. Hänsyn till den enskildes rätt till skydd av anonymitet m.m.

Anmälan

AA uppgav att telefonapparaterna hos Vägverket var så beskaffade att tjänstemännen fick kännedom om numren för de telefoner från vilka man ringde dit. Enligt honom betydde det att Vägverket ”indirekt vet” vem som ringer, trots den rätt att vara anonym inför myndigheterna som den enskilde har.

I ett beslut den 14 augusti 2001 anförde *JO Berggren* följande.

Bedömning

Frågan uppkommer inte bara hos den nu anmälda myndigheten och har tidigare behandlats av JO beträffande telefonsystemet hos en kommun, såsom framgår av ett beslut (1995-12-19) refererat i JO:s ämbetsberättelse 1996/97 s. 458. I det ärendet (dnr 4366-1995) anförde JO Wahlström i hithörande del följande.

Någon författningsbestämmelse som positivt tillerkänner ”alla rätt att vara anonyma i sin kontakt med myndighet” finns inte. Däremot finns i tryckfrihetsförordningen (TF) och yttrandefrihetsgrundlagen (YGL) vissa regler om anonymitetsskydd. Jag utgår ifrån att det är dessa regler Ni avsett i Er anmälan.

I TF och YGL finns bestämmelser om rätt till anonymitet för den som med stöd av 1 kap. 1 § tredje stycket TF eller 1 kap. 2 § YGL lämnar uppgifter för offentliggörande i tryckt skrift respektive i radioprogram, filmer och ljudupptagningar.

Bestämmelserna innebär bl.a. att den som utnyttjat denna s.k. meddelarfrihet inte behöver röja sin identitet samt att den som tagit befattning med tillkomsten eller spridningen av tryckt skrift eller en framställning i radioprogram, film eller ljudupptagning inte får röja vem som lämnat uppgifterna. Myndigheter och andra allmänna organ är vidare förbjudna att efterforska vem som lämnat uppgifter eller annat meddelande i sådant publiceringssyfte som nyss sagts. Dessa skyddsregler gäller även när offentligt anställda utnyttjat meddelarfriheten.

Vidare får enligt 2 kap. 14 § tredje stycket TF en myndighet inte på grund av att någon begär att få ta del av allmän handling efterforska vem sökanden är eller vilket syfte han har med sin begäran i större utsträckning än vad som behövs för att myndigheten skall kunna pröva om handlingen kan lämnas ut. Denna regel innebär att en sökande inte ens får tillfrågas om sin identitet om uppgifterna i den allmänna handling han begärt att få ut inte omfattas av någon regel i sekretesslagen (1980:100). Självfallet får i en sådan situation hans identitet inte heller efterforskas på annat sätt. Endast om uppgifterna i den begärda handlingen omfattas av sekretess

och sökandens identitet kan ha betydelse för den sekretessprövning myndigheten i sådant fall har att göra, får sökandens identitet efterfrågas.

Som jag har uppfattat Er anmälan hyser Ni farhågor för att dessa grundlagsbestämmelser skulle trädas för när av myndigheter inom Gotlands kommun genom att kommunen abonnerar på en teletjänst som möjliggör att ”inkommande telefonnummer” visas på display hos kommunen.

På displayen visas ett telefonnummer, som innehas av en myndighet, ett företag eller en enskild som ingått ett abonnemangsavtal med ett telefonbolag. En telefon kan emellertid nyttjas även av andra enskilda än abonnenten. Av det visade telefonnumret kan således inte med säkerhet dras någon slutsats om den uppringandes identitet. På grund härav kan det förhållandet att numret på den telefon en uppringande enskild använder visas för samtalsmottagaren inte i sig anses medföra att den uppringande personens identitet röjs. Det kan tilläggas att en abonnent hos telebolaget kostnadsfritt kan begära att hans telefonnummer inte visas hos dem som abonnerar på den här aktuella teletjänsten.

Mot bakgrund av vad jag nu har anfört saknar jag anledning att på grund av innehållet i Er anmälan anta att införandet av ifrågavarande teletjänst inom Gotlands kommun skulle – som Ni befarat – stå i strid med TF:s och YGL:s regler om anonymitetsskydd och efterforskningsförbud. Jag finner därför inte skäl att vidta någon åtgärd i anledning av Er anmälan.

Den nu gjorda anmälan har jag att bedöma även med hänsyn till den reglering av vissa hithörande frågor som häromåret infördes i telelagstiftningen, till genomförande av ett inom Europeiska unionen beslutat direktiv om behandling av personuppgifter och skydd för privatlivet inom telekommunikationsområdet, teledataskyddsdirektivet (97/96/EG, SFS 1999:578 och 572, prop. 1998/99:92 s. 1, 25 och 28 f., bet. 1998/99:TU12). Sålunda har föreskrifter meddelats om ”de krav som skall ställas på teletjänster, vilka medger identifiering av det anropande eller det uppringda telefonnumret” (52 § 2 telelagen, 1993:597). I kraven ingår att en anropande abonnent skall ha möjlighet att enkelt och kostnadsfritt varaktigt skyddas mot nummerpresentation och att en anropande användare på motsvarande sätt skall kunna förhindra nummerpresentation vid enstaka samtal; med nummerpresentation avses ”en teletjänst i ett allmänt tillgängligt telenät som medger presentation av det anropande telefonnummer” (24–25 §§ teleförordningen, 1997:399). Den som tillhandahåller nummerpresentation och skydd mot denna tjänst skall upplysa allmänheten om nämnda möjligheter (28 §).

Om denna reglering efterlevs, kan den som ringer till t.ex. en myndighet tydligen undvika att uppgifter om numret till den använda telefonen därvid överförs dit och eventuellt leder till uppfattningen att den som ringer är den abonnent som numret är knutet till eller någon annan som kan antas ha tillgång till dennes telefon.

I riksdagsmotioner har framförts önskemål om lagstiftning i fråga om nummerpresentation. Riksdagen har med anledning härav och även efter införandet av nämnda ändringar i teleförfattningarna framhållit att det är angeläget att enskilda även telefonledes kan kontakta myndigheter anonymt för att lämna uppgifter och begära upplysningar samt att det inte är självklart att det är den enskilde som skall bära ansvaret för att anonymiteten upprätthålls. Riksdagen har gett regeringen detta till känna och att den bör låta frågan om hur anonymiteten skall kunna upprätthållas för enskilda som kontaktar myndigheter per telefon, utan

att den enskilde själv skall behöva vara aktiv, bli föremål för överväganden i något lämpligt sammanhang. (Se till det nu angivna bl.a. bet. 1999/2000:KU7 s. 16 f.)

Sådana överväganden har sedan redovisats i promemorian Några frågor om myndigheternas service (Ds 2001:25 s. 26 f.). Där framförs uppfattningen att det, fränsett vissa verksamhetsområden (t.ex. räddningstjänst), inte torde föreligga något mera påtagligt behov hos myndigheterna av tillgång till nummerpresentation för externa telefonsamtal och att i varje fall de skäl väger tyngre som talar emot en generell användning av tjänsten. Det förutsätts att myndigheterna självmant iakttar erforderlig återhållsamhet på detta område, varför någon författningsreglering av saken inte anses påkallad i nuläget.

Då myndigheternas skyldigheter ännu inte torde ha övervägts slutligt på det sätt som riksdagen avsåg, begränsar jag mitt uttalande i saken till det ovan anförda.